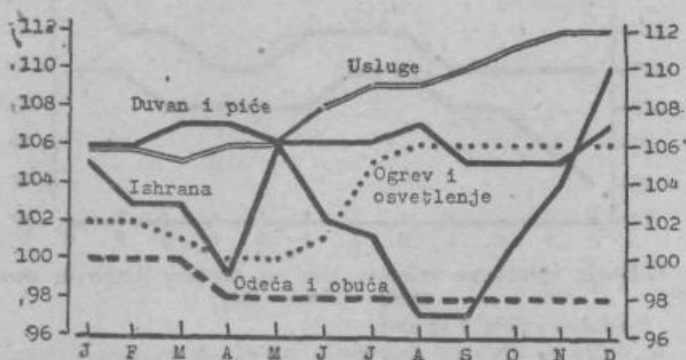

ŽIVLJENJSKI STROŠKI IN CENE NA DROBNO

V LANSKEM IN ZACETKU LETOŠNJEGA LETA

Indeksi skupin življenjskih stroškov v letu 1957 (Osnova: povprečje 1956 = 100)

Skupni življenjski stroški so bili v l. 1957 za dva odstotka višji kakor predlanskim. Osem mesecev so bili višji kakor l. 1956, dva meseca enaki, dva meseca pa nižji.

Hrana je bila za dva odstotka dražja, alkoholne pijače za šest odstotkov, kurivo in razsvetljava za tri odstotke, najemnine za en odstotek, obrtne usluge pa za osem odstotkov. Stroški za oblačenje so bili nižji za en odstotek, stroški za polštvo in industrijsko blago za gospodinjstvo pa so ostali v povprečju neizpremenjeni. V letnem povprečju kažejo potemtakem življenjski stroški majhen porast, le stroški v zvezi z nakupom industrijskega blaga pa določeno znižanje.

December je bil najdražji in so bili življenjski stroški v tem mesecu za približno pet odstotkov nad stroški v decembru l. 1956.

Na skupne življenjske stroške so najbolj vplivale spremembe v stroških za prehrano, in to posebno zaradi nihanja cen kmetijskih proizvodov, posebno v decembru, ko so stroški za prehrano porasli za približno šest odstotkov.

Določen porast stroškov za prehrano je v decembru normalen sezonski pojav zaradi večjega poplisaovanja in nekaj večje kupne moči prebivalstva, vendar pa za tako visok skok ni opravičila.

Cene sladkorja in uvožene masti so ostale vse leto nespremenjene. Pri cenah kruha je prišlo v posameznih mestih do določenega porasta in se gibljejo za polbeli kruh od 43 do 50 din kg. Cene olja so se nekoliko znižale, v povprečju od približno 530 din v januarju 1957 na približno 525 din v januarju l. 1958. Od masčob je nihala cena domače spjnjske masti vse leto s stalno težnjo po porastu. V Beogradu, Sarajevu in Titogradu se giblje od 380 do 400 din, v Zagrebu od 350 do 380, v Skoplju okoli 360 in v Ljubljani 420.

Vse do pred koncem leta, dokler niso bili storjeni že znani ukrepi, smo imeli porast cen mesa. Goveje meso se je v l. 1957 podražilo za približno 15 odstotkov, spjnjsko za približno 35 odstotkov, ovčje za 5 odstotkov in kokošje za 27 odstotkov. V januarju je prišlo v nekaterih mestih do nadaljnega porasta cen in so se večinoma gibale takole:

	Goveje	Svinjsko	Ovčje
Beograd	250	420	240
Zagreb	200	420	230
Ljubljana	280	450	220
Sarajevo	260	440	360
Skoplje	220	380	220

Zelenjava je bila v l. 1957 večinoma cenejša kakor predlanskim razen fižola in stročjega fižola, kjer je prišlo zaradi slabe letine do približno 45 odstotnega porasta. V prvem polletju je bil krompir nekaj dražji kakor l. 1956, v drugem polletju pa se je začela njegova cena postopno zniževati, tako da je v januarju letos za 4 do 5 odstotkov nižja kakor l. 1956.

Tržišče je bilo vse leto dobro oskrbljeno s sezonskim sadjem, cene pa so bile v povprečju nekaj višje kakor l. 1956, razen melon, ki so bile znatno cenejše. Ob koncu leta (Nadaljevanje na 4. strani)

Delavski sveti pred novimi odločitvami

Vrsta zakonov, ki so bili sprejeti v decembru in ki rešujejo vprašanja razdelitve dohodka, delovnih razmerij, prispevka gospodarskih organizacij itd., še bolj znatno povečujejo pravice delovnih kolektivov in njihovih organov upravljanja glede sredstev in organizacije njihovega notranjega življenja ter gospodarjenja.

Take pravice pomenijo hkrati tudi povečanje odgovornosti kolektiva in delavskega sveta do družbe, odgovornosti, ki bo morala priti do izraza v vseh odločitvah: ko bo šlo za razdelitev dohodka na sklade in osebne dohodke, za izdelavo tarifnega pravilnika, za norme in premije, za izvajanje investicij, za stopanje v kooperacijo, za politiko cen v podjetju.

Zdaj sedaj v prvih mesecih je na dnevnem redu sprejem zelo važnih aktov samoupravnih organov. Splošna odločnost velike večine članov delavskih svetov, da sprejmejo te odločitve čim bolj pravilno, in njihov občutek odgovornosti, bosta lahko našla izraza v samih odločitvah le pod pogojem, da bodo popolnoma doumeli vse novosti v sistemu in vse zamisli, ki so izražene v novih zakonih. Tu gre za seznanitev s celo vrsto vprašanj in rešitev, kakršna so splošna načela nove razdelitve dohodkov, sedanjí položaj gospodarskih organizacij in komun ter njihovi medsebojni odnosi, osebni dohodki in minimalni osebni dohodek oziroma njihov oblikovanje v novih pogojih, razdelitev skupnega ustvarjenega dohodka na osebne dohodke in sklade, vloga in namen skladov skupne potrošnje, a tudi vseh drugih skladov, prispevki gospodarskih organizacij, anuitete, amortizacijski skladi in možnosti uporabljanja amortizacije, tarifni pravilniki, pomen in vloga tarifnih postavk v novih pogojih, pravilniki o normah in premijah, oblike, načini in smoter združevanja podjetij.

Vse to je seveda mogoče popolnoma obvladati samo v luči načel gospodarske politike in po drugi strani splošnega gospodarskega položaja v državi in njegovega razvoja ter tendenc, kar še bolj govori o potrebi širokega in živega dela v podjetjih pri proučevanju in pojasnjevanju. To bi dejansko bile sedaj najvažnejše priprave delovnih kolektivov za popolno izvajanje novih zakonov in eno izmed najvažnejših sedanjih del družbenih organizacij v podjetjih. To je potrebno poudariti prav zato, ker se je opazilo, da so se v nekaterih gospodarskih organizacijah doslej priprave razvijale večinoma v najožjem krogu gospodarskih vodij in uslužbencev v upravnem aparatu, čeprav ne bodo sklepov sprejemali oni, temveč organi delavskega upravljanja, in se celo v naglici pripravljajo tarifni pravilniki brez ustreznih računov, a za zdaj tudi brez možnosti, da bi ugotovili položaj, v katerem se bo podjetje znašlo z izvajanjem novih predpisov.

To lahko privede do nevarnosti, da bodo delavski sveti ostali pri teh pripravah ob strani in da bodo kasneje primorani sprejemati te odločitve v naglici, a morda delno tudi formalno, ne da bi si bili popolnoma na jasnem o posledicah, ki jih lahko povzročijo taki sklepi. Podjetja bi lahko kasneje zaradi take naglice in nezadostnega angažiranja organov upravljanja zapadla v gospodarske težave. Ne samo to. Od tega sistema pričakujemo večjo ekonomsko vzpodbudo proizvajalcem za izvršitev smotrov gospodarske politike, predvsem pa za povečanje in modernizacijo proizvodnje in za povečanje delovne storilnosti, vsekakor s predpostavko, da bo sistem v samih gospodarskih organizacijah pravilno izvajan, posebno pa, da bodo izkoriščene vse njegove prednosti pri razdelitvi dohodka tako v organizaciji kakor v politiki nagrajevanja v podjetju. Mogoče jih bo izkoristiti samo tedaj, če jih bomo dobro poznali. V tem primeru v samih kolektivih ne bo izostala ustvarjalna iniciativa.

Brez resnih priprav tega ni mogoče doseči, a posebno ne brez resnih priprav organov upravljanja, ki so tudi odgovorni za najvažnejše odločitve. Zaradi vsega tega je za zdaj še vedno najvažnejše delo tako v zvezi s sprejemom tarifnega pravilnika kakor v zvezi z reševanjem drugih problemov, ki so povezani z novimi zakonskimi predpisi, v tem, da organi delavskega upravljanja obvladajo in popolnoma doumejo pomen novih zakonov, mesto in perspektivo svoje gospodarske organizacije in dolžnosti, ki iz tega zanje izvirajo.

M. J.

Odobravanje zaključnih računov

Meseca januar in februar terjata vsako leto zelo intenzivno delo gospodarskih organizacij v zvezi s sestavljanjem in sprejemom zaključnih računov. Pri tem pomeni prav odobritev zaključnega računa enega izmed velikih aktov organov delavskega upravljanja, kjer prihaja njihova funkcija do popolne veljave.

Zaključni račun je podoba poslovanja gospodarske organizacije za določeno leto. Zato ni vseeno, kako bodo prikazani uspehi in neuspehi gospodarske organizacije, upravljanje in trošenje sredstev, eventualna nova investiranja, stanje zalog, gotovine, kreditov in vrste drugih pokazateljev, ki so važni za ocenjevanje uspehov in poslovanja gospodarske organizacije.

Zato ni vseeno, kdaj bo predlog zaključnega računa izročen organom delavskega upravljanja: od uprave podjetja ali računovodstva upravnemu odboru, od upravnega odbora pa delavskemu svetu. Tako prvi kakor drugi organ delavskega samoupravljanja sta živo zainteresirana za uspehe gospodarske organizacije kakor tudi za pojasnitev posameznih pokazateljev. Razpravljata pa lahko o tem le, če jim bo zaključni račun predložen pravočasno.

V naši skupnosti smo že prejšnja leta govorili o zaključnih računih gospodarskih organizacij. V teh člankih smo se večinoma dotikali poročil o že odobrenih zaključnih računih, posebna pozornost pa je bila posvečena zapisnikom s sej delavskih svetov, na katerih so razpravljali in odobrili zaključne račune. Letos si bo uredništvo prizadevalo prispevati, da bodo sama razpravljanja o zaključnih računih čim bolj vsebinska, čim bolj konkretna in čim bolj popolna. Ob tej nameri bomo v prihodnjih številkah opozorili na nekatere momente, ki jih je treba upoštevati pri opravljanju tega važnega dela v poslovanju samoupravnih organov.

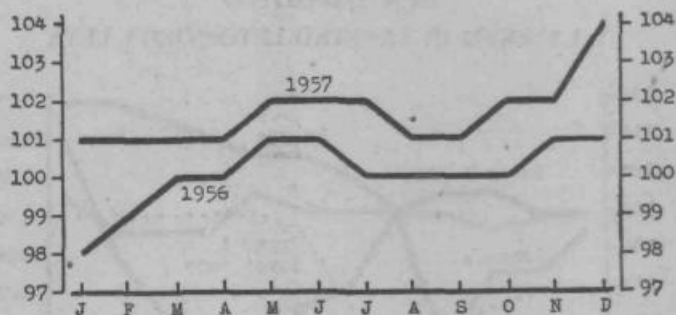
Že sedaj je nujno opozoriti na dejstvo, da mora biti od delavskega sveta odobreni zaključni račun izročen organom občinskih ljudskih odborov najkasneje do konca februarja (razen nekaterih redkih izjem). Pred tem rokom mora biti zaključni račun torej po računovodstvu gospodarske organizacije sestavljen, napisana morajo biti vsa poročila, o njem je treba razpravljati v upravnem odboru, upravni odbor mora sestaviti poročilo o poslovanju in ves zaključni račun s poročilom dostaviti delavskemu svetu v razpravljanje in odobritev. Delavski svet mora razen tega na eni izmed svojih sej ločeno od razprave o zaključnem računu razpravljati tudi o rezultatih opravljenega popisa.

Vsaka izmed teh zadev terja določen čas. Glede na sorazmerno kratek rok, je nujno, da se za vsako fazo izdelave zaključnega računa določi rok, z drugimi besedami, da se sestavi delovni načrt. Sicer preti nevarnost, to pa so pokazale tudi izkušnje prejšnjih let, da bodo zaključni računi končani tam nekje 26. in 27. februarja in zaradi sankcij, ki jih je mogoče izvajati proti gospodarski organizaciji v primeru prekoračenja roka za predajo zaključnega računa, se bo od delavskega sveta zahtevalo, da sprejeme zaključni račun tak, kakršen je, ker bo premalo časa celo za razpravljanje, a kje da bi napravili morda še kakšne popravke. Tako se dejansko delavski svet odreče eni izmed svojih osnovnih pravic, to je, da dejansko razpravlja o zaključnem računu in da dejansko izvrši razdelitev realiziranih sredstev, temveč dopusti, da opravi to funkcijo strokovni aparat podjetja.

Uredba o zaključnih računih določa, da je treba zaključni račun izročiti pristojnemu organu občinskega ljudskega odbora v roku sedem dni od dneva njegove odobritve ali najkasneje do konca februarja. Ta rok sedmih dni je določen gospodarski organizaciji predvsem zato, da bi bilo mogoče napraviti določene popravke, ki jih zahteva delavski svet. To pomeni, da bi moral biti zaključni račun predložen delavskemu svetu najkasneje okrog 21. februarja. Vsak dan zamude po tem roku, čeprav ta zamuda vse do 28. februarja ne povzroči nobenih zakonskih odgovornosti, pomeni tudi majhno krnjenje delavskega samoupravljanja, posebno pa, ko se pride s časom v tako stisko, da pomenita razpravljanje in odobritev le golo formalnost. Če gremo od tega datuma naprej, bi moral imeti upravni odbor svojo sejo vsaj dan ali dva pred sejo delavskega sveta, tako da bi moralo računovodstvo zaključni račun sestaviti najkasneje do 18. februarja.

Ti roki bodo verjetno, posebno pri nekaterih velikih gospodarskih organizacijah, skoraj redno za dan ali dva prekoračeni. Dostavitev zaključnih računov v razpravljanje delavskemu svetu le dan ali dva pred predajo pomeni v večini primerov izvršitev samo formalne strani te faze dela v zvezi z zaključnim računom, čemur bi se morali v vsakem primeru izogniti. B. R.

ŽIVLJENJSKI STROŠKI IN CENE NA DROBNO

Gibanje splošnega indeksa cen na drobno (Osnova: povprečje 1956 = 100)

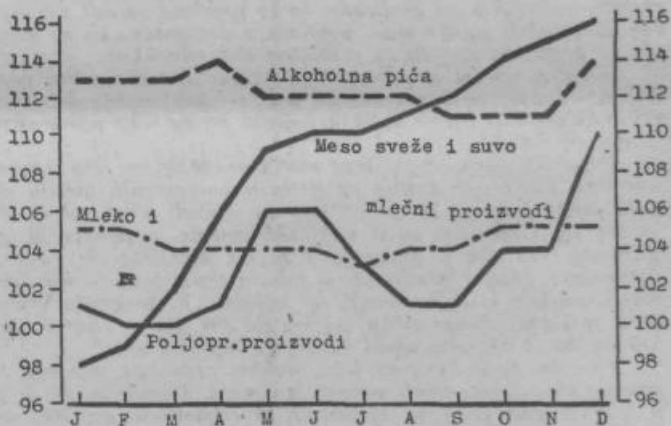
(Nadaljevanje s 3. strani)

je prišlo do občutne podražitve jabolk, delno zaradi izvoza, delno pa tudi zaradi slabe letine. V januarju letos se je cena jabolk boljših kakovosti gibala na trgih večjih mest od 140 do 160 din, v manjših potrošniških središčih od 100 do 120. Cene pomaranč se gibljejo od 200 do 210 din v primerjavi z 280 do 320 din v začetku lanskega leta.

Pri mleku večinoma ni bilo večjih sprememb, pri jajcih pa je prihajalo do močnega sezonskega gibanja, tako da je povprečna cena bila povprečno 50 din za kos, zaradi posredovanja iz uvoza in delno ugodnega vremena pa je v zadnjih dneh znatno nižja.

Vino je v povprečju za približno 17 odstotkov dražje kakor v januarju predlanskim, žganje za 19 odstotkov, pivo pa za 2 odstotka.

Zaradi spremembe tarife v nekaterih mestih za trošenje električnega toka v gospodinjstvu je prišlo do zvišanja cen v povprečju za 32 odstotkov, lignit se je podražil za 2 odstotka. V celoti so se zvišali v l. 1957 stroški za kurivo in razsvetljavo za približno tri odstotke.

Gibanje cen živil v l. 1957 (Osnova: povprečje 1956 = 100)

Cene volnenim tkaninam so ostale večinoma nespremenjene, bombažne tkanine pa so se v povprečju pocenile za dva do tri odstotke. Enako je bilo tudi s konfekcijo. Cene obutve iz serijske industrijske proizvodnje in povprečne kakovosti se večinoma niso spremenile, podražila pa se je modna obutev, posebna ženska modna obutev iz obrtne proizvodnje. Tako so na primer ženski modni čevlji iz industrijske proizvodnje stali približno 4000 din, a iz obrtne 6000 do 8000 din. V celoti so bili stroški za oblačenje v l. 1957 za en odstotek nižji.

Cene industrijskih proizvodov za potrebe gospodinjstev in za osebne potrebe so ostale v celoti nespremenjene, le pohištvo se je zaradi večjega povpraševanja podražilo za približno dva odstotka. Primerjava cen električnih aparatov za gospodinjstva je zelo težavna, ker so velike in nepravilne razlike med posameznimi mesti in tudi med različnimi podjetji in prodajalnami v istem mestu.

Zaradi nerazvitosti obrtnega omrežja in čedalje večjega povpraševanja po uslugah so cene teh uslug vse minulo let naraščale, ta težnja pa se občuti še naprej v letošnjem januarju, posebno glede krojaških uslug.